

135 traditur sine loci indicatione una cum n. 134.

CONSTANTIVS ET CONSTANS
 THERMAS INCURIA LONGI TEMPORIS DESTITVTAS ·
 DRVM AD PRISTINVM STATVM REFORMAN
 OSTIENSIBUS VIS REDIDERVNT
 CURANTE . . . V C PRAEFECTO ANNONAE CVM IVRE GLADII

Legitur scripta manu ignota inter schedas E. Q. Viscontii II f. 43.

3. 4 adiectione marmorum nov]orum vel etiam nullis oneribus colon]o-
 rum ad pristinum statum reformandas sumptibus suis re[cepe]runt pro-
 posuit Mommsen. — 4 REDIDERVNT, 5 ANNONAF, CIADII traditur. —
 Ad idem aedificium pertinere titulum editum inter urbanos vol. VI, 1165
 coniecit Mommsen.

136 fragmentum tabulae marmoreae. Ostiae in museo.

DDN · VALENTINIANO VALENTI ET GRATIANO VICTORIBUS AC
 TRIUMPHATORIBUS · AVGVSTIS
 CRV
 a. 367/375

Descripti. C. L. Visconti ms.

Potest pertinere etiam ad Valentem Gratianum et Valentinianum II Augustos (a. 375/378), item ad Valentinianum II Theodosium et Arcadium (383/392).

137 tria unius epistyllii marmorei fragmenta. 'Romae apud marmorarium in foro Boario, rep. Ostiae a. 1776' MARINI. 'Marmor effossum ex fundo vulgo Bovacciano prope Ostiam anno 1776. Testatur haec Carolus Ferrarius, ex cuius latomiis lapidariis monumentum hoc, aere pontificio redemptum, in musei Capitolini impluvium nuperrime transferri curavi' GVASCO. Ibi extat loco alto posita.

a THERMAS MARITIMAS INTRESECVS REFECTIONE CELLARVM FORI

b S · SOLI · ADIECTIONE DDD · NNN · VALENS GRATIANVS · ET VALENTINIANVS VICTORIBUS
 PROCVLO · GREGORIO V C PRAEFECTO · ANNON · VRBIS · ROMAE · CVRANTE DECORARVNT

c R · AC TRIVMF · SEMPER · AV

Descripti. Marini ms. Vat. 9104 f. 205 et in sylloge inser. Christ. ms. (cod. Vat. 9074) p. 145, 7 (inde Mai vet. script. nova collectio V p. 347 n. 1); Guasco mus. Capitol. n. 1238 (inde Orelli n. 3327); P. H. Visconti in actis Arcad. nov. ser. vol. 16 (Iul. Aug. 1859) p. 245 qui vidit, sed verba dedit secundum Guascom.

Fragmenti primi ultimam litteram a Guasco pro i habitam Marinius habuit pro v dimidiata (ψ), legens EORV; nec potest negari hastam illam non esse rectam qualis debuit esse i, sed sinistrorsum aliquantum inclinam. Verum etiam reliqua quae hanc hastam praecedunt elementa similiter inclinata sunt, ut haec certe eodem iure pro i haberi possit. — *Thermas maritimas intresecus refectione cellarum, foris soli adiectione, d(omini) n(ostri) Valens Gratianus et Valentinianus victor(es) ac triumph(atores) semper Au(gusti), Fl(avio)? Proculo Gregorio v(iro) c(larissimo) praefecto annon(ae) urbis Romae curante, decorarunt.* Ad Gregorium praefectum annonae rescripserunt Valens Gratianus et Valentinianus Treviris a. d. XIV kal. Mart. a. 377 (cod. Th. 14, 3, 15); ad Gregorium aliquem Symmachus dedit epistulas 3, 17—22. — De thermis Ostiensibus cf. supra n. 96.

138 rep. a. 1866 in Portu Romano effossionibus Torloniae.

florente imperio ddd. nnn. invictissimorum PRINCIPVM VALENTINIANI THEODOSII ET ARCADII SEMPER AVGVSTORVM
 ragonius vinceNTIVS CELSV. u c. praefectus annonae urbis romae . . . curavit

Descripti De Rossi et edidit *bull. di archeol. crist.* 4 (1866) p. 39.

In supplendo titulo praeivit De Rossi; cf. ad n. 173.

139 basis magna marmorea litteris malis. Inscriptione priore deleta nova superscripta est; ex illa relictas sunt litterae aliquot in margine dextro. Locum non adscripsit MANVS IGNOTA codicis Vatic. 'E ruinis Ostiae' SVAR. Romae in museo Vaticano MARIN. Extat in museo Pio-Clementino (*sala delle Muse*).

CVRAVIT · RAGONIVS
 VINCENTIVS CELSVS
 VC PRAEFECTVS
 ANNONAE VRBIS
 5 ROMAE ET CIVITAS
 FECIT · MEMORATA
 DE PROPRIO

Descripti. In scheda solitaria inserta codici Vatic. 9140 f. 220 leguntur huius inscriptionis exempla duo, alterum imperite exceptum manu ignota, alterum emendatum manu Suaresii.

De visu dant Marini inscr. Chr. ms. (cod. Vat. 9074) p. 142, 1 (inde Mai script. vet. nova collectio 5 p. 337 n. 7) et P. H. Visconti act. Arcad. nov. ser. vol. 16 (Iul. Aug. 1859) p. 248.

Ex scriptura priore extant in margine intuenti dextro post versum 1 E, 2 F(?), 4 I, 5 G. — Videtur pertinere ad idem opus publicum cui inscriptus erat titulus qui praecedit. In primaria inscriptione Ostiae nomen enuntiatum fuisse extrema ostendunt.

ADDITAMENTA.

I. COLONIA OSTIA. PORTVS OSTIENSIS (p. 1).

Graecas inscriptiones Ostiae et in Portu repertas nuper collegit Kaibel inscr. Graec. Ital. et Sicil. n. 914—948; unde eis quae de rebus Ostiensibus exposui nova accedunt non multa. Unum memoro, rei publicae Portuensis, quam nullam fuisse dixi p. 6 ante saeculum p. C. IV, apertissimam mentionem extare in hoc epigrammate originis incertae,

sed recte sine dubio a Kaibelio n. 941 inter Portuenses inscriptiones recepto: εἰ δ' ἐπιτολήσει τις τούτω συνθάπτεμεν ἄλλον, δώσει τῷ φίσκῳ τρεῖς δύο χειλιάδας, τόσσας καὶ Πόρτῳ καταθήσεται κτλ. Ceterum ipsum hoc epigramma saeculo IV non est antiquius.

ad p. 2. Inscriptiones Ostienses in suburbano Paccae adservatas nuper, defuncto cardinali Pacca iuniore (eius qui effossiones instituerat fratris filio), heredes eius foras vendiderunt; nunc habet eas vel maiorem partem earum Trau mercator Vindobonensis. Sed antequam Roma exportarentur, apographa earum confici iussit Fiorellius eaque cum Henzeno communicavit; ex his apographis quae nostris copiis accesserunt habes infra n. 4155. 4160 et p. 482 ad n. 4114. — [Nonnullas Romae remansisse et extare apud negotiantem rerum antiquarum *via della Mercede 11* (n. 222. 365. 605. 934. 938. 945. 956. 1405) certior fio a Stevensonio].

ad p. 9. Memorari debuit villa quam aetate Ciceroniana in litore Ostiensi habuit M. Seius aliquis, de qua multus est Varro r. r. libro III (potissimum c. 2, 7 seq. cf. 10, 1).

ad n. 2. Specimen scripturae dedit Huebner exempl. scriptur. epigr. n. 532.

ad n. 16. Vv. 4—8 delineavit Huebner n. 529.

ad n. 20. Vv. 1—6 delineavit Huebner n. 530, qui in v. 5 post EORVM, in v. 6 post ISDI habet puncta a me ommissa.

ad n. 21. V. 2 fin. typographi culpa exciderunt notae numerales. Sic igitur scribenda est inscriptio:

ISIDI · BVBA^{ti}
VENER · ARG · PIS
COR · AVR · P[—]—III
COR · ANAL · —[—]—V
5 CALTIL · DIODORA
BVBASTIACA
TESTAMENTO
DEDIT

XIV

ad n. 30. Vv. 1—4 delineavit Huebner exempl. scripturae epigraph. n. 322.

ad n. 67. Vv. 1. 4. 5 delineavit Huebner n. 321. — 4 ectypum examinanti rursus magis videtur verum esse DEDICAT; et ita Huebner.

ad n. 72. Falsum exemplum praeter auctores citatos referunt etiam Gervasio *iscr. del mus. Borb. mem. Herc. 8, 128*; Minervini *iscr. mus. Borb. p. 60 n. 80*.

ad n. 83. Vv. 1—4 delineavit Huebner apicibus omnibus omissis.

ad n. 86. Specimen scripturae dedit Huebner n. 319.

ad n. 98. Specimen scripturae (v. 3) dedit Huebner n. 320.

ad n. 113. 120. 121. Scripturae specimina dedit Huebner n. 525—527.

ad n. 119. Diem pridie nonas Apriles, quo haec basis dedicata est, natalem esse ipsius Caracallae observavit Hirschfeld *Wiener Studien f. class. Phil. 1884 p. 120 not.*

ad n. 126. Eodem loco quo nunc est, nempe insertam in exteriori pariete orientem versus in villa d(ominorum) de Sacchettis prope Ostia³ vidit iam Donius *cod. Marucell. A, 188 f. 401*.

ad n. 139. Vv. 1. 2. 7 delineavit Huebner ex scr. epigr. n. 756, qui interpunctiones non foliorum, ut ego, sed crucium (+) forma exhibet.

ad n. 160. Partem delineavit Huebner n. 533.

ad n. 163. Delineavit Huebner n. 916.

ad n. 166. Vv. 1—4 delineavit Huebner n. 535.

ad n. 168. 169. Hirschfeldius (*Wiener Studien 1884 p. 120*) observavit diem III idus Apriles, quo utraque basis a. 195 dedicata est, natalem esse eius qui tunc imperitabat Severi.

ad n. 169. Tubi plumbei huius viri nomine inscripti nuper prodierunt in urbe Roma (*notizie degli scavi 1884 p. 155*). — Partem inscriptionis lateris delineavit Huebner n. 534.

ad n. 171. Vv. 1. 2 delineavit Huebner n. 323.

ad n. 172. Huius basis, cum nuper ex muro theatri Ostiensis, in quem antiquitus coniecta erat, extraheretur, comparuit latus cum hac inscriptione, sic edita a Lancinio *not. 1886 p. 83*, cuius lectionem confirmavit Gattius:

DED · III · NON · FEB
L · EGGIO · MARVILLO · CN · PAPIRIO ^{3 Febr.}
AELIANO · COS · ₁₈₄
LOCVS · ATSIGN · PER · C · NASENN
5 MARCELLVM · CVR · PP · OPER · PVB

Cum de aetate huius Q. Petronii Melioris nihil certi constaret, conieci fuisse eum patrem Q. Petronii Melioris sodalis Augustalis anno 230; sed potest fuisse etiam eius avus. — De C. Nasennio Marcello vide ad n. 4448.

ad n. 175. V. 5 non fuit *consul[is]*, sed potius *[iuris]consul[ti]*.

ad n. 185. Vv. 2—4 delineavit Huebner n. 537.

ad n. 186. V. 2 pro IVLIVS · C scribe C · IVLIVS.

ad n. 245. Partem delineavit Huebner n. 959.

61

ad n. 46. Schedae Cassiani del Pozzo, quas ad hunc titulum et ad n. 176 adhibuimus (cf. item infra ad n. 472), quas olim possedit A. W. Franks, post mortem eius pervenerunt in museum Britannicum (*library of the department of Greek and Roman antiquities*, plut. 25 e): cf. Th. Ashby *Classical Review* 1904 p. 70; hic titulus legitur ibi f. 60 (Th. Ashby l. c. p. 71) [D.].

ad n. 47 cf. IG XIV 914 sqq. Accedit cippus marmoreus (0,81 × 0,35 × 0,29) rep. decumano, nel quinto vano a sin. verso il teatro, cominciando dall'angolo della via del Sabazeo, quem edidit Vaglieri *Not. d. sc.* 1909 p. 86: Ἀγαθῆ τύχη. | Θεῶν μεγάλων | Σαράπει Π. | Ἀκύλλιος Θεῖσδωτος ὑπέρ | Ἀκυλλίου (sic traditur; emendandum puto Ἀκυλλίου) Χρυσάνθους | τοῦ υἱοῦ | folium.

ad n. 51. Iam Romae in museo thermarum Diocletianarum (cf. Paribeni *Le terme di Diocleziano e il Museo Nazionale Romano* 4 [Roma 1922] p. 250 n. 724 [324]). De anaglyphis egerunt Helbig *Führer* ed. 2 p. 206 n. 1086; Ducati *Mél. de l'École franç. de Rome* 26, 1906 p. 483 sq.; cf. etiam Lucas *Roem. Mitt.* 14, 1899 p. 220 not. 1, qui anaglypho anticae non Martem et Venerem, sed Aeneam et Venerem repraesentari putat. — Inscriptionem lateris sinistri (VOTVM SILVANO) posteriorem esse quam reliquas inscriptiones, has ipsas arae eiusque anaglyphis aequales putat Ducati, dubito num recte [D.]. — Cf. etiam L. R. Taylor *The cults of Ostia* (1912) p. 38. E. Strong *Scultura romana* II (1926) p. 225 (attulit Matz).

ad n. 53. Iam Romae in museo thermarum Diocletianarum (a. 1905 in repositis) [D.].

ad n. 70. Fortasse idem infra n. 4345, 1. 2 et n. 4569 dec. III 7.

ad n. 72 cf. infra n. 4442 sqq. et quae exposui *Sitz.-Ber. Berl. Ak. phil.-hist. Kl.* 1928 p. 64 sqq.

ad n. 82. Vidi Ostiae in repositis musei mense Aprili a. 1927.

ad n. 94 cf. infra n. 5325.

ad n. 98. Gavin Hamilton, in epistula ad Townleium iam servata in museo Britannico (Stowe ms. n. 1019 [antea 902], cf. *Catalogue of the Stowe manuscripts in the British Museum* vol. I 1895 p. 664), edita ab A. H. Smith *Journal of Hell. studies* 1901 p. 315 (excerpta minus accurata dederat Dallaway *Les beaux arts en Angleterre*, 1807, II p. 128), inter inscriptiones a se Ostiae effossas memorat unam elegantissimam temporum Traiani, eam a se datam esse Carolo Albacino. Fortasse significatur n. 98. Sane haec non est aetatis Traiani, sed Traiani nomen extat v. 4 [D.].

ad n. 99. Legitur etiam, ut iam dixi in indice auctorum (supra p. XIII), in codice Hamiltoniano iam Berolinensi, legitur etiam in codice Iucundi Ashburnhamiano nunc Laurentiano f. 9 n. 84; in illo additur, quod non notaveram, marmor Romam delatum esse 'tempore Pii pontificis maximi' (a. 1458-1464). Cf. Ziebarth *Eph. ep.* IX p. 215. 290. 294 [D.].

ad n. 114. V. 7 scr. [i]mp. [VI]II [D.]. — Ex quo volumen XIV editum est, accesserunt fragmenta complura. Itaque, si quis textum antiquum restituere suscipiet, debeat omnia frustula, etiam ea, quae nunc ad tabulam restituendam adhibita sunt, denuo examinare et in suum ordinem redigere; id quod ego facere non potui. Qua de causa satis habeo hic singula fragmenta, sicut edita sunt, enumerare.

1 [= Eph. IX 449]. 'Rep. fossionibus in theatro institutis a. 1890.

a	caES·1		
	seuerus pius pertiNAX aug.		
	V		
b	c	d	e
P·I	AB	TER·III	V

Lanciani *Not. d. sc.* 1890 p. 37.

Lanciani putat superesse ex alio exemplo inscriptionis n. 114, collocato supra introitum theatri ('sopra l'ingresso doveva essere incisa copia della grande iscrizione scoperta nel 1881 nella scena del teatro'), sed certe aliter conceptam inscriptionem fuisse fragmentum d indicat. — c: [Ar]ab(icus) vel [Adi]ab(enicus) supplet Lanciani. — d integrum a sinistra et infra exhibet Lanciani, idem subtus spatium vacuum indicat; videtur igitur hoc fragmentum superfuisse ex ultimo versu inscriptionis' Dessau l. c.

2. Frammenti di grande iscrizione per lettere incastrate di bronzo, rep. nell' iposcenio del teatro:

a	b	c	d
V̄M	V̄AI	⊙	⊙

Vaglieri *Not. d. sc.* 1910 p. 289 n. 1, qui adnotat questi frammenti dovrebbero appartenere alle grandi iscrizioni dedicatorie del teatro (i frammenti che si conservano nel Castello dimostrano che la iscrizione doveva essere in doppio esemplare); se così è, il framm. a dovrebbe farci modificare i supplementi proposti dal Lanciani e dal Dessau.

3. Nescio an eodem pertineat littera v aerea ibidem reperta (*Not. d. sc.* 1910 p. 290).

4. Fragmentum litterae E aerae ibidem repertum, quod eidem inscriptioni assignandum esse suspicatur Vaglieri *Not. d. sc.* 1908 p. 344.

5. Lud. Paschetto *Ostia colonia Romana* (*Diss. della pontif. acc. rom. di arch. ser. II t. X parte IIa* [1912]) p. 279 scribit oggi il Vaglieri ha potuto riempire parecchie lacune, e l'iscrizione, infissa sui muri più alti della cavea, si legge così: Imp(erator) Caes(ar), d[ivi M]ar[ci Anton]i[ni] P[ii] filius, divi Com[mo]di frater, divi Antonini Pii nepos, divi Adr[ian]i an[ni] pronep(os), divi Traiani Parthi[ci] abn[ep]os, divi Nervae ad[n]e[ep]os, L. Sep[ti]m[iu]s Seve[r]us [Pi]us Pertina[x] Aug(ustus), tri[buni]c(ia) potes[t]ate [III] i[m]p. II cos. II et [Marc]us Aurelius Antoninus Caesar dedicaverunt.

ad n. 118. Partem (v. 1 IMP·CAES, v. 2) O — — PERTIN) cet.) postea possedit Raoul Rochette, post cuius mortem publice venit a. 1855, eam partem edidit Longpérier *Bull. archéolog. de l'Athénæum français* 1855 p. 52. — 4 CANTNO... etiam Longp. [D.].

ad n. 128. A. 1893 auctione partis antiquitatum Borghesianarum facta nescio quo ablata est: *Catalogue des collections du Pavillon de l'Horloge* (Romae 1893. 4°) p. 122 n. 795 [D.]. — De hoc titulo egi infra ad n. 4569.

ad n. 129 v. infra n. 4402.

ad n. 134 cf. infra ad n. 4455.

ad n. 135-137. Certe n. 137, fortasse etiam n. 135. 136 memorat, qui effodit, Gavin Hamilton in epistula, de qua vide ad n. 98 (A. H. Smith *Journal of Hell. stud.* 1901 p. 315) [D.].

ad n. 139. Titulum gemellum dedi infra n. 4717, ubi vide.

ad n. 147. 148. Vidi Ostiae in repositis musei.

ad n. 155. 156. Cf. supra ad n. 72.

ad n. 160, 9 sqq. cf. supra p. 611 b, infra ad n. 4569.

ad n. 166. 167 cf. infra n. 4453.

ad n. 168. Eodem loco (*cortile del Penitenziario femminile, Viale Manzoni*) vidit Vaglieri a. 1892 [D.].

ad n. 171 v. infra n. 4457.

ad n. 172 v. infra n. 5345.

ad n. 176. In codice Cassiani del Pozzo (vel potius magna ex parte conflato ex schedis Cassiani del Pozzo), iam musei Britannici (cf. ad n. 46), legitur f. 60: Th. Ashby *Classical Review* 1904 p. 71 [D.].

ad n. 181. Vidi Ostiae in repositis musei.

ad n. 188. Initium sic legit Villefosse *Revue épigraphique* V (fasc. 121, 1907/8) p. 221:

ITEM·LEG·III·Ital. scribae
AED·CVR· cet. [D.]

ad n. 192 cf. infra n. 4704.

ad n. 231. A prioribus etiam (Gatti) *Inscr. Chr. urbis R.* I suppl. n. 1749 [D.].

ad n. 244. 245 v. infra n. 4534. 4536.

ad n. 250. Ad hanc inscriptionem pertinent quae ex schedis Bouchardianis refert L. Marcheix *Un Parisien à Rome et à Naples en 1632* (Paris [1897]) p. 168: l'église (i. e. ecclesia Ostiensis) ... portait encadrée dans sa muraille une belle inscription ... Bouchard la croyait déjà recueillie par Gruter et n'en reproduit, pour cette raison, que le commencement: M. ACILIO GLABRIONE. M. VALERIO COSS. ORDO CORPORATORVM LENVNVLARIORVM TABVLARIORVM AVXILIARES OSTIENSES ... 'et au dessous les noms de ces gens-là distinguez en cinq ordres ou classes'. [D.].